

Un centre molt pressionat

El panorama polític fracturat dels països més grans d'Europa i les similituds entre ells són fàcils de detectar. A Alemanya, França i la Gran Bretanya parts insurgents de dretes trepitgen els talons dels governs, titllant-los de velles glòries hipòcrites i falses. Remunten posicions a les enquestes i captiven els mitjans de comunicació. Les seves propostes varien, però en assumptes com la immigració i la pertinença a l'euro i la Unió Europea anuncien una capacitat única de parlar sense embuts als votants fastiguejats per la vella política. I encara que se centren més en la política nacional que en l'europea, la seva força redueix les opcions polítiques dels governs de la UE.

A la Gran Bretanya, el Partit de la Independència del Regne Unit (UKIP) de Nigel Farage, que dóna suport a la sortida de la UE, acaba de guanyar la seva primera elecció parlamentària, i podria aconseguir uns quants escons a les eleccions generals del pròxim mes de maig. David Cameron, el primer ministre, ja ha promès un referèndum sobre l'adhesió de la Gran Bretanya a la UE, però es diu que continuarà llançant més carn euroescèptica als diputats conservadors inquiets. Alguns volen límits explícits a la llibertat de circulació dins de la UE; que, per dir-ho suaument, serà difícil de vendre als socis europeus de la Gran Bretanya. Si Cameron torna a guanyar un mandat l'any vinent, la seva renegociació promesa amb la UE serà un assumpte extremament delicat.

A França, el poder de Marine Le Pen, líder del Front Nacional (FN), va en augment mentre un govern socialista impopular lluita per reformar l'economia i satisfer els seus capatassos fiscals a Brussel·les i Berlín. El Govern està a punt per una baralla amb la Comissió Europea sobre els seus pressupostos. Le Pen està preparada per llançar-se sobre qual-sevol índex de capitulació. A Alemanya, l'augment inesperat del partit antieuro Alternativa per a Alemanya (AfD) fa més difícil a la cancellera Angela Merkel fer cas de les demandes per a una línia més suau amb l'austeritat o la política monetària –o, si fos necessari, dedicar

Els partits populistes redueixen les opcions dels governs a Europa.

Reproduït amb permís de

més diners dels contribuents als rescats de la zona euro–.

Potser el més preocupant és que l'augment dels populistes obstaculitza la capacitat dels governs de treballar junts. Manuel Valls, primer ministre reformista de França i Merkel no s'allunyen gaire en la visió de posar en forma l'economia de França. Les forces nacionals, però, els estiren cap a direccions oposades. La laxitud fiscal de França reforça l'argument de l'AfD que Alemanya està atrapada en una unió monetària amb morosos i pocavergonyes. Mentrestant, l'agència de qualificació Standard & Poors ha advertit que l'èxit de l'AfD amenaça l'estabilitat de la zona euro.

Els governs de diversos països europeus s'enfronten a reptes similars per part dels populistes.

Europa ja ha passat abans per aquí. A mitjan dècada de 1950, Pierre Poujade, un llibreter de la França profunda a qui no agradaven els impostos que havia de pagar, va fundar un partit populista per defensar els drets d'"el petit home, els oprimits, els menyspreats, els estafats, els humiliats". Més tard, *poujadiste* es va convertir en un sinònim de demagògia provincialista. Escolteu Le Pen o Farage en campanya electoral i en detectareu un ressò.

El partit de Poujade va aconseguir 52 escons a les eleccions de 1956 de França (un d'ells del pare de Marine Le Pen), però va fracassar després d'uns quants anys, assetjat per les disputes i la incoherència ideològica. Segons els optimistes, un destí semblant espera als seus descendents, i podrien tenir raó. El creixement dels populistes ha superat la seva capacitat d'establir un control

de qualitat. Representants electes de l'UKIP han hagut de renunciar després de publicar piulades racistes i homòfobes. Un alcalde del FN que afirmava prendre mesures estrictes contra el comerç en diumenge sembla que dirigia els esforços cap a una carnisseria halal.

Un centre insostenible. Però aquests arguments no tenen en compte una història més gran. Els partits tradicionals estan en declivi, amb les bases electorals buides per un marciment de les identitats de classe. Per a un nombre creixent de votants, les eleccions semblen competicions entre carcasses buides, en les quals poc està en joc. Els números ho expliquen: des de principis de la dècada de 1970, la proporció de vots combinats dels principals partits de centre-esquerra i centre-dreta ha caigut del 91% al 67% a Alemanya, del 89% al 65% a la Gran Bretanya, i del 76% a el 56% a França. Altres països europeus han experimentat canvis similars. Els partits liberals han davallat encara més. Partits regionals, monotemàtics i populistes han ocupat gran part de la inactivitat electoral.

Un revifada de les economies d'Europa, poc probable, podria desinflar l'atractiu dels populistes. Però val més no comptar-hi. L'economia britànica es manté, però Farage és més fort que mai. L'augment de l'AfD va començar abans que l'economia alemanya experimentés l'últim gir a la baixa. Els populistes, sota diverses aparences, juguen amb els temors més profunds: que els partits majoritaris no protegeixin els votants, sobretot els més grans, dels trastorns provocats per la globalització o dels efectes desconcertants de la immigració i el canvi social.

Això els presenta un dilema. Els populistes no estan preparats per assolir el poder; de fet, la seva distància del govern els protegeix de l'escrutini. Això deixa el govern en mans dels partits tradicionals, que han d'actuar de bona fe sota la mirada d'un electorat cada vegada més escèptic. A mesura que la zona euro persegueix una integració més profunda per mantenir-se unida, es demana als votants que depositin la confiança en unes institucions que han arribat a odiar. Seria un acte d'equilibri difícil fins i tot en els millors temps i ara, sens dubte, no és el cas.

Traducció de Paula Arnas Antolin